

آنچه در این ستون می‌خوانید، دیدگاه‌های رسانه‌های خارجی است که صرفاً جهت اطلاع‌رسانی منتشر می‌شود و این دیدگاه‌ها موضع روزنامه «هم‌میهن» نیست.

دشواری توازن قوای منطقه برای آمریکایی‌ها

استیون کوک

پژوهشگر شورای روابط خارجی آمریکا

حمله اخیر ایران به اسرائیل می‌تواند به این معنا باشد که توازن قوا در منطقه نسبت به گذشته سخت‌تر خواهد شد و این مسئله کار آمریکا را برای اجرای سیاست‌هایش در منطقه دشوار خواهد کرد. حمله بی‌سابقه ایران به اسرائیل، مقامات آمریکایی را در تلاش برای مهار درگیری و حفظ قدرت بازدارندگی علیه ایران و متحدانش با چالش‌های فزاینده‌ای مواجه می‌کند. سوال این است که چالش اصلی واشنگتن پس از حمله ایران به اسرائیل چیست؟ دولت جو بایدن باید هم تمایل خود را برای جلوگیری از تشدید درگیری‌های منطقه‌ای نشان دهد و هم علاقه دیرینه واشنگتن در کمک به تضمین امنیت اسرائیل را حفظ کند و ایجاد توازن میان این دو کار دشواری خواهد بود. با وجود اینکه اسرائیل توانست با کمک آمریکا و دیگر شرکایش موشک‌ها و پهپادهای ایران را رهگیری کند، اما در عین حال مقامات کابینه نتانیاهو اعلام کردند که با توجه به ماهیت بی‌سابقه باران موشک‌ها و پهپادهایی که به اسرائیل روانه شدند، نمی‌توانند اجازه دهند حمله ایران بدون پاسخ بماند. گزارش‌ها حاکی از آن است که پرزیدنت بایدن به صراحت به بنیامین نتانیاهو نخست‌وزیر این کشور گفته است که از پاسخ اسرائیل حمایت نمی‌کند. برای تصمیم‌گیرندگان اسرائیلی، این موضع بایدن به وضوح یک چراغ سبز نبود اما در عین حال چراغ قرمز نیز نبود. با توجه به فشار سیاسی احتمالی دولت آمریکا و افکار عمومی اسرائیل برای پاسخ به ایران، ممکن بود که نتانیاهو تصمیم بگیرد سخنان جو بایدن را به عنوان چراغ زرد تفسیر کند. چراغ زرد می‌تواند به این معنا باشد که اسرائیل در کاری که قصد انجامش را دارد تنها خواهد بود. اما آیا بعد از پاسخ اسرائیل به اقدام ایران باید منتظر تشدید تلاش نظامی و دیپلماتیک ایالات متحده برای مقابله با ایران و محور مقاومت آن باشیم؟ احتمالاً بله. به حضور نظامی ایالات متحده در منطقه همچنان قابل توجه خواهد بود. کاخ سفید پیش از این از یک ابتکار دیپلماتیک با شرکای خود در گروه هفت برای تحریم ایران خبر داده است. علاوه بر این در رهگیری پهپادها و موشک‌های ایرانی از اقدامات نیروی هوایی اردن بسیار استفاده شده است. این گواهی است بر دوام معاهده صلح ۱۹۹۴ میان اردن و اسرائیل. هر چند در شش ماه گذشته روابط بین اردن و اسرائیل بسیار پرتنش بوده است چراکه اردن تمایل زیادی دارد که از تشدید تنش و تبدیل جنگ در غزه به یک درگیری بزرگ منطقه‌ای جلوگیری کند. مهم‌تر از همه اینکه ملک عبدالله پادشاه اردن برای روابط استراتژیک خود با ایالات متحده ارزش بسیاری قائل است.

در نهایت، خدادهای اخیر میان ایران و اسرائیل موجب شد که کنگره آمریکا کمک چند میلیارد دلاری به اسرائیل را تصویب کند. در حالی که عملیات نظامی اسرائیل در نوار غزه برای کاخ سفید بحث‌برانگیز شده است، درگیری بین اسرائیل و ایران که طی آن ایران تعداد زیادی پهپاد، موشک‌های کروز و موشک‌های بالستیک را به سمت اسرائیل پرتاب کرد، موضوعی کاملاً متفاوت است. این بدان معناست که در حال حاضر احتمال بیشتری وجود دارد که کمک‌های امنیتی بیشتری برای اسرائیل در راه باشد. سوال بعدی این است که آیا تشدید تنش اخیر میان ایران و اسرائیل می‌تواند تأثیری بر تلاش‌ها برای دستیابی به توافق آتش‌بس در غزه بین اسرائیل و حماس داشته باشد. هنوز مشخص نیست که آیا این دو موضوع به هم مرتبط هستند یا نه. حماس همچنان بر مواضع خود پافشاری می‌کند. این گروه گروه‌گانه‌ها را به عنوان مهم‌ترین ابزار چانه‌زنی در اختیار دارد. حمله ایران و رهگیری موشک‌های ایران توسط آمریکا و اسرائیل و متحدان‌شان، لزوماً محاسبات هیران حماس را تغییر نمی‌دهد.

عکس: AFP

طوفانی که خلیج فارس را با خود برد

نگاهی به واکنش اعضای شورای همکاری خلیج فارس به تحولات پس از طوفان الاقصی

فاطمه کلانتری

خبرنگار گروه دیپلماسی

پس از شکست اعراب در جنگ‌های شش‌روزه (۱۹۶۷) و یوم‌کپور یا رمضان (۱۹۷۳)، مصر اولین کشور عربی بود که در سال ۱۹۷۹ در قالب معاهده صلح کمپ دیوید، روابط خود را با اسرائیل آغاز کرد و پس از ۱۵ سال نیز اردن یک‌سال پس از توافق اسرائیل با سازمان آزادی‌بخش فلسطین، در سال ۱۹۹۴ به مصر در برقراری روابط دیپلماتیک با تل‌آویو پیوست. پس از اردن اما تا ۲۶ سال هیچ کشور عربی جرأت نداشت تا روابط خود را با اسرائیل به صورت علنی و شفاف اعلام کرده و «عادی‌سازی» کند.

روند متوقف شده از سال ۱۹۹۴ اما پس از ربع قرن و با تلاش‌های دونالد ترامپ و داماد یهودی‌اش، جرد کوشرن از سر گرفته شد و دو کشور عربی حاشیه خلیج فارس، امارات و بحرین و یک کشور عرب شمال آفریقا یعنی مراکش روابط خود را با اسرائیل در قالب پیمان ابراهیم علنی کردند. پیمان ابراهیم، مجموعه‌ای از توافق‌ها برای عادی‌سازی روابط بین اسرائیل و چندین کشور عربی است که همگی در نیمه دوم سال ۲۰۲۰ به امضا رسید و شامل یک بیانیه کلی در کنار توافقی‌های دوجانبه بین اسرائیل و امارات متحده عربی، بحرین و مراکش است. این قرارداد با اشاره به جد مشترک فرضی یهودیان و اعراب، ابراهیم و به عنوان بیان برادری نام‌گذاری شده است.

▼ عربستان

تک‌دوره‌ای شدن ریاست جمهوری ترامپ و پیروزی جو بایدن در نوامبر ۲۰۲۰ و همچنین تشکیل دولت راستگرا و افراطی بنیامین نتانیاهو در دسامبر ۲۰۲۲، سرعت پیوستن سایر کشورها به توافق ابراهیم را که عربستان در ابتدای صف آن قرار داشت با کندی مواجه کرد. با این حال محمد بن سلمان در ۲۰ سپتامبر ۲۰۲۳ در مصاحبه‌ای با فاکس نیوز، مذاکرات کشورش با اسرائیل را تأیید و عنوان کرد که چشم‌انداز عادی‌سازی روابط بین دو کشور هر روز نزدیک‌تر می‌شود.

ریاض اما در ۱۵ اکتبر و ساعاتی پس از آغاز تحولات در نوار غزه، در بیانیه‌ای اعلام کرد که عربستان تحولات

بی‌سابقه بین برخی از گروه‌های فلسطینی با نیروهای اشغالگر را که منجر به افزایش سطح خشونت در برخی از جبهه‌ها شده است، رصد می‌کند. این بیانیه تأکید کرد که «عربستان بار دیگر هشدارهای مکرر خود را درباره خطرات انفجار اوضاع در نتیجه ادامه اشغالگری و محروم ماندن ملت فلسطین از حقوق مشروع‌شان و همچنین تکرار اقدامات تحریک‌کننده هدفمند علیه مقدسات آن‌ها تکرار می‌کند.»

پس از این بیانیه بود که منابعی در اسرائیل و ایالات متحده اعلام کردند که سعودی‌ها به اطلاع واشنگتن رسانده‌اند که هرگونه مذاکره در ارتباط با عادی‌سازی روابط با تل‌آویو یا هرگونه اقدامی در قبال آن را متوقف می‌کند. ولیعهد عربستان در دیدار با آنتونی بلینکن، وزیر امور خارجه آمریکا که برای اولین بار در پی تنش در اراضی اشغالی راهی کشورهای منطقه شده بود، با تأکید بر اینکه عملیات نظامی در غزه که افراد بی‌گناه قربانی آن شدند، باید متوقف شود، گفت: «عربستان برای ایجاد آتش‌بس و توقف تنش در غزه تلاش و با طرف‌های مختلف در تماس است.» وی همچنین افزود: «باید به قوانین بین‌المللی و انسانی از جمله برداشتن حصر از نوار غزه احترام گذاشت. عربستان هدف قرار دادن غیرنظامیان و از کار انداختن زیرساخت‌ها در غزه را نمی‌پذیرد.»

وزارت خارجه عربستان ۱۸ بهمن ۱۴۰۲، اعلام کرد که دولت آمریکا را از موضع ثابت خود درباره برقراری روابط دیپلماتیک بین ریاض و تل‌آویو مطلع کرده است و آن اینکه تا زمانی که دولت فلسطین در مرزهای ۱۹۶۷ به پایتختی قدس شرقی به رسمیت شناخته نشود و حمله به غزه متوقف نشود، روابط دیپلماتیکی با اسرائیل برقرار نخواهد شد.

با این حال اما به نظر می‌رسد تعجیل عربستان برای عادی‌سازی روابط و استفاده از مواهب آن و همچنین نزدیکی به انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا موجب شده است تا ریاض پیش از پایان جنگ در غزه و تعیین سرنوشت فلسطین براساس خواست اعلام‌شده سعودی مبنی بر ایجاد دو دولت، بار دیگر به میز مذاکره بازگردد؛ میدل‌ایست‌نیوز روز شنبه در گفت‌وگو با یک منبع آگاه، جزئیات توافق امنیتی و نظامی و سیاسی آمریکا و عربستان و رژیم صهیونیستی را که به عادی‌سازی روابط ریاض و تل‌آویو ختم می‌شود فاش کرد؛ به گفته این مقام آگاه، توافق امنیتی دیپلماتیک آمریکا، عربستان، اسرائیل و فلسطین به مراحل نهایی خود رسیده و دولت آمریکا درباره آن با ولیعهد عربستان به توافق رسیده

است. این مقام افزود که این توافق ابعاد گوناگونی دارد اما سه محور اصلی آن امضای توافق دفاع مشترک میان عربستان و آمریکا است که در آن هرگونه ابهام درباره کاری که آمریکا در صورت هرگونه حمله از جانب ایران در دفاع از عربستان انجام می‌دهد و همچنین بر عکس آن، یعنی آنچه عربستان در صورت حمله به منافع آمریکا انجام می‌دهد، برطرف شده است.

این مقام به میدل‌ایست‌نیوز گفت، محور دوم توافق تسهیل دستیابی عربستان به سلاح‌های پیشرفته آمریکاست و در محور سوم، دو کشور درباره برنامه هسته‌ای غیرنظامی تابع نظارت شدیدی توافق کرده‌اند که به موجب آن عربستان می‌تواند از منابع اورانیوم خود برای راکتورهای هسته‌ای استفاده کند؛ در برابر، عربستان متعهد شده که سرمایه‌گذاری‌های چین در خاک عربستان و نیز روابط نظامی خود را با چین محدود کند و سامانه‌های پدافندی جدید خود را کاملاً با تسلیحات آمریکایی نوسازی کند؛ تعهدی که منافع بسیاری برای تولیدکنندگان سلاح آمریکایی خواهد داشت و به ارتش‌های دو کشور امکان همکاری متقابل را می‌دهد. این مقام آگاه افزود که عربستان با انرژی ارزان و وسعت خاک خود می‌کوشد که مراکز بزرگ پردازش اطلاعات را که شرکت‌های بزرگ فناوری آمریکا برای گسترش هوش مصنوعی نیاز دارند، در خاک داشته باشد؛ چون هزینه این گونه اماکن و هزینه تأمین سوخت آنها در خود آمریکا بسیار گزاف است.

براساس این خبر، عربستان در ازای همه این توافقات روابط خود را با رژیم صهیونیستی برقرار خواهد کرد با این شرط که بنیامین نتانیاهو متعهد به همکاری برای برقراری راه‌حل دوکشوری با همکاری تشکیلات خودگردان فلسطینی پس از اصلاح آن باشد.

روز شنبه همچنین برخی رسانه‌های اسرائیلی گزارش دادند که یک هواپیمای شخصی متعلق به این رژیم در ریاض، پایتخت عربستان سعودی به زمین نشست و اخیراً برای انتقال مقامات ارشد موساد از آن استفاده شده است. این رسانه‌ها این گمانه را مطرح کردند که احتمالاً مقامات ارشد اسرائیلی در این هواپیما حضور داشته باشند تا در مورد عادی‌سازی مذاکرات با عربستان سعودی گفت‌وگو کنند.

در چارچوب رایزنی‌ها برای پایان جنگ در غزه و همچنین مسئله عادی‌سازی روابط نیز آنتونی بلینکن، وزیر امور خارجه آمریکا هفتمین دور سفر منطقه‌ای خود را با حضور در عربستان آغاز و روز گذشته وارد ریاض شد.